

Handläggare
Jessica Lundkvist
Telefon: 08-50825181
Lisa Gagnerud
Telefon: 08-50825356

Till
Socialnämnden
2024-12-10

Utvecklingsbehov inom bostad med särskild service enligt SoL och LSS, för personer med stort behov av stöd till följd av ålder

Redovisning av budgetuppdrag

Förvaltningens förslag till beslut

Socialnämnden godkänner förvaltningens tjänsteutlåtande som redovisning av budgetuppdraget.

Sammanfattning

Socialnämnden har i budgeten för 2024 fått i uppdrag att i samråd med stadsdelsnämnderna kartlägga utvecklingsbehov för gruppboendestäder inom LSS och SoL¹, särskilt för äldre med stora omvårdnadsbehov. Utredningen identifierar flera behov, däribland ökad kompetens hos medarbetarna för att hantera åldersrelaterade vårdbehov såsom demens och palliativ vård. Socialpsykiatri har även brister i tillgänglighet och resurser, vilket påverkar både stöd och arbetsmiljö. Förslagen inkluderar att skapa profilboenden för äldre, förbättra övergången till pensionärliv för brukare och stärka samverkan mellan äldreomsorg och socialpsykiatri.

Förvaltningen föreslår att socialnämnden godkänner tjänsteutlåtandet med tillhörande rapporter som redovisning av nämndens budgetuppdrag.

Bakgrund

Socialnämnden fick i uppdrag i budget 2024 att i samråd med stadsdelsnämnderna utreda vilka utvecklingsbehov som finns i gruppboendestäder för personer med funktionsnedsättning (LSS och SoL) inklusive dem som har stora omvårdnadsbehov till följd av ålder. I arbetet med budgetuppdraget har en avgränsning gjorts och utredningens fokus har varit att belysa utvecklingsbehov som är kopplade till åldrande. I enlighet med budgetuppdraget omfattar utredningen enbart gruppboendestäder och inte övriga boendeformer inom LSS eller SoL, serviceboendestäder eller stödboenden. I

¹ LSS står för Lag om stöd och service till vissa funktionshindrade. SoL står för socialtjänstlagen.

utredningen används begreppet boenden enligt LSS inom verksamhetsområdet funktionsnedsättning och boenden enligt SoL inom socialpsykiatrin.

Ärendet

Inhämtande av uppgifter

Under utredningen har uppgifter inhämtats från utförarchefer på boenden, LSS- och SoL-hälsan, fritidsutvecklaren vid idrottsförvaltningen, genom studiebesök på olika boenden samt dialog med brukarorganisationer.

Identifierade utvecklingsområden

Det finns flera gemensamma utvecklingsbehov som rör boenden inom LSS och socialpsykiatri. Samtidigt förekommer också skillnader när det gäller planering, handläggning och förutsättningar.

Verksamhetsområdet funktionsnedsättning

Utredningen visar att som en följd av att fler inom målgruppen lever längre så ställer det nya krav på vilken kompetens som verksamheterna behöver besitta. För att möta den åldrande målgruppens behov behöver verksamheternas medarbetare utöver grundkompetens även ha kunskaper om bland annat demensvård, palliativ vård samt kring omvårdnadsinsatser så som hantering av kateter och stomi samt hur man ger vård- och omsorg till brukare som är sängliggande.

Ett annat utvecklingsområde som lyfts är att bättre rusta och förbereda brukarna inför pensionering och att förberedelserna behöver påbörjas i god tid. Det är av vikt att säkerställa att brukarna fortsatt erbjuds en meningsfull tillvaro i livet som pensionär.

Verksamhetsområdet socialpsykiatri

Socialpsykiatrin har brister i tillgänglighetsanpassning på vissa boenden, vilket påverkar både medarbetarnas arbetsmiljö och brukarnas stöd. Liksom inom LSS finns behov av kompetensutveckling för medarbetare på bostäder med särskild service, då uppdragen ofta kräver både självständighetsstöd och omvårdnad. Begränsade resurser inom socialpsykiatrin försvårar även ett personcentrerat stöd, och yngre brukare kan få mindre rehabiliterande insatser när resurserna fokuseras på äldre med stora behov. Brist på en sammanhängande boendekedja leder till akuta flyttar, och äldreomsorgens tomma lägenheter säljs ibland till andra kommuner trots köer till socialpsykiatrins gruppboenden. Varken social- eller äldreförvaltningen planerar för boenden specifikt för äldre med psykisk funktionsnedsättning, vilket skapar osäkerhet om framtida behov.

Gemensamma utvecklingsområden för områdena funktionsnedsättning och socialpsykiatri

Utredningen visar tydligt att det i princip helt saknas riktade aktiviteter för målgruppen äldre inom områdena funktionsnedsättning samt socialpsykiatri. Denna bild bekräftas av den kartläggning som Äldrecentrum har gjort.²

Utredningen visar att det skulle finnas vinster med profilerade boenden för personer som börjar bli äldre inom båda verksamhetsområdena. Det finns dock inte behov av en skarp 65-årsgräns. Istället bör den typen av boenden förmedlas utifrån individuella behov.

Förslag till fortsatt arbete

Profilboende med äldreinriktning

Båda verksamhetsområden behöver profilboenden för äldre, vilket ger brukarna ett mer personcentrerat stöd och förbättrar arbetsmiljön genom anpassade lokaler. Socialnämnden ska under 2025, i samråd med kommunstyrelsen, utreda förutsättningarna för profilboenden inom LSS. Utredningen föreslår att uppdraget inkluderar äldreprofilering samt utvidgar utredningen till att omfatta socialpsykiatriens behov av profilboenden.

Fungerande övergång inför livet som pensionär

Det behövs fortsatt arbete för att skapa en smidig övergång till pensionärliv på LSS-boenden, exempelvis genom ökad samverkan mellan boenden för att säkerställa social stimulans och aktiviteter efter pensionering från daglig verksamhet.

Ökad samverkan mellan stadens äldreomsorg och socialpsykiatri

Utredningen visar att ett strategiskt gemensamt utvecklingsarbete mellan socialförvaltningen och äldreförvaltningen är önskvärt. Det handlar om att för att samordna boendepanering och ta fram processer för en boendekedja för äldre med psykisk funktionsnedsättning.

Kartläggning av kompetens och kompetensutveckling för medarbetare

För att möta behovet hos åldrande personer på bostad med särskild service kan en genomlysning av kompetensbehov för verksamheterna inklusive den kommunala hälso- och sjukvården behöva genomföras av socialförvaltningen tillsammans med stadsdelsförvaltningarna.

² Stiftelsen Stockholms läns äldrecentrum, rapport från maj 2024 ”Aktiviteter och träffpunkter för personer 65 år och äldre med funktionsnedsättning i Stockholms stad”

Uppföljning av justerad ersättningsnivå för bostad med särskild service

Att enbart se över och justera kompetensnivån är förmodligen inte tillräckligt för att säkerställa en personcentrerad insats. Inför 2024 justerades ersättningsnivåerna för bostad med särskild service enligt SoL. Ett förslag är att följa upp den justering som gjordes för att undersöka vilka effekter den innebar och få en förbättrad bild av fortsatt behov av justering.

Riktade aktiviteter för målgruppen

Det fortsatta arbetet med att se över aktiviteter för målgruppen kopplas samman med arbetet kring detta uppdrag i budget för 2025: *Äldrenämnden ska i samråd med socialnämnden utreda hur personer med funktionsnedsättning 65+ i ordinärt- och LSS-boende får en fungerande övergång vad gäller meningsfull tillvaro genom riktade aktiviteter och träffpunkter för målgruppen.*

Ärendets beredning

Ärendet har beretts inom socialförvaltningens avdelning för strategi och utveckling. Förvaltningsgruppen har behandlat ärendet 2024-12-04. Rådet för funktionshinderfrågor har haft möjlighet att behandla ärendet den 2024-12-05.

Förvaltningens synpunkter och förslag

Förvaltningen konstaterar att en fortsatt samverkan mellan social- och äldreförvaltningen samt stadsdelsförvaltningarna är önskvärt för att tillgodose äldres behov på bostad med särskild service enligt LSS och SoL. Det är angeläget att fortsätta arbeta fokuserat med identifierade utvecklingsområden under 2025, både inom ramen för kommande budgetuppdrag samt inom ramen för nämndens linjearbete.

Förvaltningen föreslår att socialnämnden godkänner tjänsteutlåtandet med tillhörande rapporter som redovisning av nämndens budgetuppdrag.

Veronica Wolgast Carstorp
Socialdirektör
Socialförvaltningen

Lina Blombergsson
Avdelningschef
Socialförvaltningen

Bilagor

1. Utvecklingsbehov på gruppboende inom LSS för personer med stort behov av stöd till följd av ålder
2. Utvecklingsbehov på gruppboende inom socialpsykiatri för personer med stort behov av stöd till följd av ålder.

Attesterat av

Detta dokument har godkänts digitalt av följande personer:

Namn	Datum
Veronica Wolgast Carstorp, Socialdirektör	2024-11-27
Lina Blombergsson, Avdelningschef	2024-11-27